

BHMAGAZINO

46

Συνέντευξη

ΑΙΘΙΟ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΝΑΣΤΟ

«Αυτός που βρίσκεται παντού» λέγεται η δισκογραφική δουλειά που φέρει την υπογραφή του γνωστού μουσικού Θωμά Κωνσταντίνου, της ηθοποιού Δημήτρας Στογιάννη και της νέας τους εταιρείας ETHOS (οι δυο τους είναι ζευγάρι και στη ζωή), και έχει στον πυρήνα της τους ύμνους του εκφραστή της βυζαντινής ποιητικής παράδοσης, του Ρωμανού του Μελωδού. Συμμετέχουν σε αυτή πολύ σημαντικά ονόματα του ελληνικού τραγουδιού και θεάτρου: Νάνα Μούσχουρη, Χάρης Αλεξίου, Γιώργος Νταλάρας, Ελευθερία Αρβανιτάκη, Δημήτρα Γαλάνη, Τάνια Τσακάλidou, Ελένη Τσαλιγοπούλου, Μάρθα Φριντζήλα, Δημήτρης Καταλειφός, για να αναφέρουμε ενδεικτικά μερικά από αυτά.

Εξ χρόνια πέρασαν από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι την κυκλοφορία του δίσκου – με εμπόδια και αναβολές. Υπήρξε στιγμή που σκεφτήκατε να τα παρατήσετε; Θωμάς Κωνσταντίνου: «Η σχέση μας με τον Ρωμανό πέρασε από πολλά κύματα. Ήρπε να τον μάθουμε και να μας μάθει. Δεν είχαμε να κάνουμε με κάποιο νεκρό κείμενο, αλλά με λόγο ζωντανό, σημερινό και αιώνιο, και εμείς, ως καλλιτέχνες αλλά και ως επιμελητές του έργου, ήρπε να κάνουμε όλες εκείνες τις επιλογές που θα οδηγούσαν τον Ρωμανό από το παρελθόν στο σήμερα και παραπέρα. Θα έλεγε κανείς πως όποιος αναβολές και εμπόδια βρήκαμε στον δρόμο μας ήταν μόνο για καλό, αφού αποφύγαμε πολλές κακοτοπιές και βγήκαμε σε ξέφωτο. Οι σημαντικές συμμετοχές, καθώς και τα μηνύματα που λαμβάνουμε διαρκώς, ήδη φανερόνουν πως πρόκειται για μια ιστορική στιγμή, που άθελά μας δημιουργήσαμε, στην προσπάθειά μας να υπενθυμίσουμε το μεγαλείο του Ρωμανού». Δημήτρα Στογιάννη: «Ο Ρωμανός ξεκίνησε ως side project ανάμεσα σε θεατρικές παραστάσεις, περιοδείες, συναυλίες και σίριαλ, οπότε αναγκαστικά για κάποια διαστήματα τον αφήναμε στην άκρη. Ωστόσο, μας καλούσε το ίδιο το έργο, ο ίδιος ο Ρωμανός. Και τον ξαναπιάναμε. Καθόταν η ακόμη και αγά-αγά αποκαλιπτόσαν ο δρόμος του. Γιατί, από την πλευρά μας, δεν υπήρχε ακόμη η τελική κατεύθυνση. Δεν ήμασταν σίγουροι αν ήρπε να γίνει θεατρικό, συναυλία ή κάτι άλλο. Ξέραμε μόνο ότι μας καλούσε να τον αξιοποιήσουμε. Επομένως, όσο τον

ΘΩΜΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΤΟΓΙΑΝΝΗ

«Έχουμε όλοι δικαίωμα στην ομορφιά, είτε πιστεύουμε είτε όχι»

Ο χαρισματικός μουσικός και συνθέτης και η γνωστή ηθοποιός μιλούν για το κοινό τους εγχείρημα που έχει στο επίκεντρό του το έργο του Ρωμανού του Μελωδού και στο οποίο συμμετέχουν πολλοί διάσημοι τραγουδιστές.

αφήναμε, τόσο επιστρέφαμε πιο σίγουροι, σαφείς και συγκεκριμένοι».

Πώς είναι στην πράξη να σκημάνετε το τσέφονο και να κάνετε μια πρόταση στη Νάνα Μούσχουρη, την Αλεξίου ή τον Νταλάρα; Θ.Κ.: «Παρόλο που με όλους έχω συνεργαστεί στενά και οι σχέσεις μας είναι οικογενειακές, αισθάνομαι πάντα το ίδιο δόος απέναντί τους. Πρόκειται για τους δασκάλους μου, ανθρώπους που έχουν σκημάσει με τις φωνές τους μια ολόκληρη εποχή, και πραγματικά συχνά δυσκολεύομαι να βάλω στην άκρη τον ακροατή αυτό που από τον καλλιτέχνη-συνεργάτη. Αυτό το θεωρώ υπέροχο, διότι δεν χάνεται ποτέ από μέσα μου ο σεβασμός και μπορώ έτσι να μην ξεχνώ με πόσο ακριβά υλικά έχω

να δουλέψω. Είναι παροιμιώδης η ευγένεια και η προθυμία τους και, κυρίως, ο επαγγελματισμός που έδειξαν όλοι σε αυτό το project. Σαν να έβαλαν τον καλύτερο εαυτό τους, όχι από ανταγωνιστικότητα αλλά από επίγνωση της ιστορικότητας αυτής της μεγάλης συνάντησης». Δ.Σ.: «Το θέμα είναι πως τολμήσαμε να σκεφτούμε τους συγκεκριμένους καλλιτέχνες σε ένα τέτοιο έργο. Είναι επειδή φανασθήκαμε την κάθε συγκεκριμένη φωνή να δίνει υπόσταση στον εκάστοτε ρόλο. Να εναποθέτει όλη την εμπειρία, τη διαθεσιμότητα και την ψυχή της πάνω σε ένα τέτοιο έργο. Ακριβώς επειδή τόσο χρόνια αυτοί οι άνθρωποι ερμηνεύουν. Ερμηνεύουν ιστορίες που ολοκληρώνονται στο τέλος κάθε τραγουδιού. Γι' αυτό και κανείς δεν δυσκολεύο

τηκε να προσαρμοστεί στο project και να βγάλει αυτό που ζητούσε το ίδιο το κείμενο από τον ερμηνευτή». Ο Ρωμανός περιγράφεται ως παραγνωρισμένος – κι όμως τον είχαν διαβάσει ο Ελύτης και ο Γκάτσος. Πατήν έχει τη θέση που ενδοχομένως θα του αξίζει; Θ.Κ.: «Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν, δυστυχώς, επικρατήσει κάποιες παρωχημένες και στερεοτυπικές αντιλήψεις σχετικά με την εποχή του Βυζαντίου και τον υποτιθέμενο σκοταδισμό που τάχα επικρατούσε. Μια αφελής "ανάγνωση", που προέρχεται συνήθως από ανθρώπους αδιάβαστους και επηρεασμένους από τη χολιγουντιανή, δυτικοκεντρική θεώρηση της Ιστορίας. Μπορεί όντως να υπήρχε σκοταδισμός, όμως αυτό ήταν αποκλειστικότητα της Δύσης, ειδικά την

εποχή του Ρωμανού, που το Βυζάντιο βρισκόταν σε μία από τις λαμπρότερες περιόδους του όσον αφορά τη γλώσσα και την τέχνη. Αυτή η εσφαλμένη θεώρηση έχει στερήσει από πολλούς, που θέλουν μάλιστα να λέγονται προοδευτικοί, την επαφή τους με μία εκ των σημαντικότερων προσωπικοτήτων της ελληνικής γλώσσας και ποίησης. Είναι σαν να ακυρώνουμε τους μεγάλους μας ποιητές ως ανιστόρητους, όταν στην πραγματικότητα έχουν χάσει την ευκαιρία να γνωρίσουμε έναν ποιητή εφάμιλλο του Ευριπίδη ή ακόμα και του Σαίξπηρ, λόγω κάποιας ανεξήγητης εμπάθειας απέναντι σε διήγησε εκκλησιαστικό. Είναι ιδιαίτερα ειρωνικό αυτό, από τη στιγμή που στη Δύση αποθεώνονται έργα του Μπαχ, του Μότσαρτ, του Μοντεβέρνι και άλ-

λων, που έχουν κατά βάση θρησκευτικό περιεχόμενο. Η υψηλή τέχνη μάς αφορά όλους, είτε πιστεύουμε είτε όχι. Είναι σαν να γυρνάμε το βλέμμα μας αλλού μπροστά σε ένα αρχιτεκτονικό θάμα, μόνο και μόνο επειδή μπορεί να πρόκειται για μια βυζαντινή εκκλησία». Δ.Σ.: «Και, ξέρετε, όταν ασχολήθηκαν ο Γκάτσος και ο Ελύτης με τον Ρωμανό, δεν υπήρχε η ποιητική απόδοση ολόκληρου του έργου του: αυτό συνέβη πριν από λίγα χρόνια από τον μακαριστό πατέρα Ανανία Κουσένη. Εμείς, δηλαδή, βρήκαμε και λίγο στρομένη τη δουλειά. Η δική μας δουλειά είναι μόνο η αρχή για να ανοίξει ένας δρόμος ενασχόλησης και άλλων καλλιτεχνών, αλλά και του κοινού, προς το φως του Ρωμανού».

Τι επιλογές χρειάστηκε να κάνετε ώστε το έργο να μιλάει σε έναν σημερινό ακροατή και να μην αποκτήσει εποχικό ή μουσειακό χαρακτήρα;

Δ.Σ.: «Εμπιστευθήκαμε την ομορφιά. Οι επιλογές μας ήταν ξεκάθαρες από την πρώτη στιγμή. Δεν θέλαμε να κάνουμε έναν δίσκο με βυζαντινούς ύμνους και αναγνώσεις θρησκευτικών καμένων. Θέλαμε ένα έργο που να φέρει τους ανθρώπους κοντά στο μεγαλείο του ποιητικού κόσμου του Ρωμανού, χωρίς να κάνουμε κατήχηση. Το καλλιτεχνικό μέγεθος των ύμνων αυτών είναι, άλλωστε, αρκετό για να παρηγορήσει, να γιατρέψει, να απαλύνει και να δώσει ακόμη και απαντήσεις σε όποιον τις ψάχνει. Έχουμε όλοι δικαίωμα στην ομορφιά, είτε πιστεύουμε είτε όχι».

Θ.Κ.: «Δώσαμε περισσότερη έμφαση στο πανηγύρι και στη χαρά που περιέχει η Ανάσταση, όμως δώσαμε χώρο και στον θρήνο, γιατί δίχως αυτόν δεν υπάρχει λήρωση. Οτιδήποτε βυζαντινό υπονοείται, όχι σαν δίχολο αλλά σαν ευενική υπενθύμιση της ομορφιάς και να λέγονται προοδευτικοί, την επαφή τους με μία εκ των σημαντικότερων προσωπικοτήτων της ελληνικής γλώσσας και ποίησης. Είναι σαν να ακυρώνουμε τους μεγάλους μας ποιητές ως ανιστόρητους, όταν στην πραγματικότητα έχουν χάσει την ευκαιρία να γνωρίσουμε έναν ποιητή εφάμιλλο του Ευριπίδη ή ακόμα και του Σαίξπηρ, λόγω κάποιας ανεξήγητης εμπάθειας απέναντι σε διήγησε εκκλησιαστικό. Είναι ιδιαίτερα ειρωνικό αυτό, από τη στιγμή που στη Δύση αποθεώνονται έργα του Μπαχ, του Μότσαρτ, του Μοντεβέρνι και άλ-

λοπα...».